

HELALLER VE HARAMLAR-I

(Gıdalar)

Doç. Dr. İbrahim PAÇACI
ASÜ İslamî İlimler Fakültesi

GIDA MADDELERİ

Kur'ân-ı Kerîm'de, *iyi ve temiz* şeylerin yenmesi helal, *pis ve kötü* şeylerin yenmesi ise haram kılınmıştır:

يا أيها الذين آمنوا كلوا من طيبات ما رزقناكم واشكروا لله إن كنتم إياه تعبدون.

“*Ey iman edenler! Sadece Allâh'a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz helal rızıklardan yiyin ve O'na şükredin.*” (Bakara 2/172)

الذين يتبعون الرسول النبي الأمي الذي يجدونه مكتوبا عندهم في التوراة والانجيل يامرهم بالمعروف وينهيهم عن المنكر ويحل لهم الطيبات ويحرم عليهم الخبائث ويضع عنهم اصرهم والاغلال التي كانت عليهم فالذين امنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا النور الذي انزل معه اولئك هم المفلحون.

“*Kitap ehli, yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları ümmî Peygamber'e uyarlar. Bu Peygamber, akla ve dine uygun olan şeyleri emreder, dinen ve aklen hoş karşılanmayan şeyleri de yasaklar; temiz ve güzel olan şeyleri helâl, pis olan şeyleri de haram kılar; onların üstündeki ağır sorumlulukları kaldırır. İşte bu Peygambere inanan, onu yücelten, onu destekleyen yardım eden ve kendisine indirilen Kur'ân'a uyanlar, kurtuluşa erecektir.*” (A'raf 7/157)

GIDA MADDELERİ

Gıdalar genel olarak *bitkisel gıdalar* ve *hayvansal gıdalar* olmak üzere ikiye ayrılır.

BİTKİSEL GIDALAR

Bitkisel gıdalarda asıl olan helal olmasıdır.

هو الذي خلق لكم ما في الارض جميعا

“*Allâh, yeryüzünde bulunan her şeyi sizin için yaratmıştır.*” (Bakara 2/29)

Gıda maddeleri konusundaki nassların amacı, insanın beden, akıl ve ruh sağlığını korumaya yöneliktir.

BİTKİSEL GIDALAR

ولا تلقوا بأيديكم إلى التهلكة

“*Kendinizi tehlikeye atmayın*” (Bakara 2/195)

Fakat insanın beden, akıl ve ruh sağlığını bozan gıdalar yasaklanmıştır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ
الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“*Ey iman edenler! Alkollü içkiler ve uyuşturucu maddeler, kumar, put ve fal okları şeytanın iğrenç işleridir. O halde kurtuluşa ermek için bunlardan uzak durun!*” (Maide 5/90)

BİTKİSEL GIDALAR

Hanefîler, Şâfiîlerin çoğunluğu ve bazı Mâlikîler ile sahabî ve tâbiûn fakihlere göre, **hamr** sadece üzümünden elde edilen alkollü içeceklerdir.

Mâlikî ve Hanbelîlerin çoğunluğuna göre ise, alkollü içeceklerin hepsi **hamr**dır.

كل مسكر خمر وكل مسكر حرام

“Her sarhoşluk veren şey hamrdır. Her sarhoşluk veren şey haramdır.” (Müslim, Eşribe, 73)

Diğer alkollü içecekler ve uyuşturucu maddeler de bu kapsamdadır.

مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَاقْلِيلُهُ حَرَامٌ

“Çoğu sarhoş eden şeyin, azı da haramdır.” (Ebû Dâvûd, Eşribe, 5)

Gazlı içecekler ise bu kapsamda değildir.

HAYVANSAL GIDALAR

Hayvansal gıdalar; et, et ürünleri, süt ve yumurtadır.

احلت لكم بهيمة الانعام إلا ما يتلي عليكم

“Size bildirilenler dışında deve, sığır ve davar etleri helal kılınmıştır.” (Maide 5/1)

احل لكم صيد البحر و طعامه متاعا لكم و للسيارة

“İhramlı iken, sizin ve gelip geçenlerin yararlanması için su ürünlerini avlamak helal kılınmıştır” (Maide 5/96)

انَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ

“Şüphesiz Allâh size, leşi, kanı, domuz etini ve Allâh'tan başkasına kurban edilen hayvanların etinden yemeyi yasakladı.” (Bakara, 2/173)

HAYVANSAL GIDALAR

قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلًا لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Bana indirilen Kur’ân’da, bir kimse için yasaklanan yiyecekler sadece şunlardır: Leşin eti, akan kan, iğrenç bir şey olan domuz eti ve doğru yoldan saparak Allâh’tan başkası adına kurban edilen hayvanların eti. Ancak yemek zorunda kalan kişi, arzu etmeden ve zaruret sınırını aşmadan onlardan yiyebilir. Çünkü Rabbin, günahları çok bağışlar ve merhamet eder.” (En’âm 6/145)

أَلَا لَا يَحِلُّ ذُو نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَلَا الْحِمَارُ الْأَهْلِيُّ

“Köpek dişi olan yırtıcı hayvanlar ile ehli eşeğin eti helal değildir.”
(Ebû Dâvûd, “Et’ime” 33)

Fakihlerin çoğunluğuna göre haram kabul edilen hayvanlar:

- Yırtıcı hayvanlar (köpek dişi bulunan).
- Pençesiyle kaparak avlanan yırtıcı kuşlar.
- Yırtıcı olmadığı halde, leş ve pis madde yiyen kuşlar.
- Tabiatı itibariyle iğrenç olan hayvanlar (fare, sinek).
- Zararlı haşerat (akrep, yılan).

HAYVANSAL GIDALAR

Yenmesi tartışmalı olan hayvanlar:

- Bazı Malikîlere göre aslan, kaplan gibi yırtıcı hayvanların eti mekruhtur. Yine Mâlikîlerdeki meşhur görüşe göre pençesiyle kaparak avlanan yırtıcı kuşlar mekruhtur.
- Ayı Mâlikî ve Hanbelîlere göre helaldir.
- Tavus kuşu, Şâfiîlere göre haram, diğerlerine göre helaldir.
- Kirpi, Hanefî ve Hanbelîlere göre haram, Şâfiî ve Malikîlere göre helaldir.
- Evcil eşek, dört mezhebe göre haram; bazı sahabe ve Hanefîlere göre helal, bazı Malikîlere göre mekruhtur.
- Hanefîlere göre, çakal, sincap, tilki, kirpi, gelincik, köstebek, kertenkele, keler, salyangoz gibi her türlü haşerât haramdır.
- Ebû Hanife dışındaki müçtehitlere göre at eti helaldir.

HAYVANSAL GIDALAR

CELLÂLE

Necis maddelerle beslenen hayvanlara *cellâle* denmektedir.

نهى رسول الله صلى الله عليه وسلم عن أكل الجلالة وألبانها

“*Rasûlullâh (s.a.s.), cellâlenin etini yemeyi, sütünü içmeyi yasakladı.*” (Ebû Dâvûd, Et’ime, 24)

Hanbelîlere göre, cellâlenin eti, sütü ve yumurtasını yemek haramdır.

Hanefî ve Şâfiîlere göre yenmesi mekruhtur.

Hasan Basrî ve Mâlikîlere göre ise yenmesinde sakınca yoktur.

Cellâle olan kanatlılar üç, küçükbaş yedi, büyük baş 30-40 gün temiz yemle beslenirse yenmesi helal olur.

Yemler de bu çerçevede değerlendirilmelidir.

HAYVANSAL GIDALAR

Su Ürünleri

Hanefîlere göre, su ürünlerinden sadece balık helaldir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.s.);

أحلت لكم ميتتان ودمان . فأما الميتتان فالحوت والجراد وأما الدمان فالكبد والطحال

“Size iki hayvanın ölüsünün yenmesi ve iki kan helal kılınmıştır: Balık ve çekirgenin ölüsü ile karaciğer ve dalaktaki kan yenebilir.” buyurmuştur (İbn Mâce, Et’ime, 31).

Ayrıca kendiliğinden ölüp su üstüne çıkan balıklar da yenmez. Fakat suyun aşırı ısınıp soğuması gibi dış etkenlerle ölmüşse yenebilir.

HAYVANSAL GIDALAR

Su Ürünleri

Fakihlerin çoğunluğuna göre ise su ürünleri helaldir. Çünkü Yüce Allâh;

احل لكم صيد البحر و طعامه متاعا لكم و للسيارة

“ *İhramlı iken, sizin ve gelip geçenlerin yararlanması için su ürünlerini avlamak size helal kılınmıştır*” (Maide 5/96)

Hz. Peygamber (s.a.s.) de;

هو الطهور ماؤه الحل ميتته

“ *Denizin suyu temizleyici, ölüsünün yenmesi de helaldir*”
(Ebû Dâvûd, Taharet, 41)

buyurmuştur.

Bazı Şâfiî ve Hanbelîlere göre ise balık dışındaki su ürünlerinin hükmü, benzeri kara hayvanlarına kıyaslanarak belirlenir.

HAYVANSAL GIDALAR

Hem Karada, Hem de Suda Yaşayan Hayvanlar

Hanefî ve Şâfiîlere göre hem karada, hem de suda yaşayan kurbağa, kaplumbağa, yılan, yengeç gibi hayvanlar yenmez.

Mâlikîlere göre, bu tür hayvanların yenmesi kural olarak helaldir.

Hanbelîler timsah, kurbağa ve yılanı haram, bunların dışındakileri helal kabul etmiştir.

TEŐEKKÜR EDERİM...

<http://www.ibrahimpacaci.com>

ipacaci@hotmail.com